

MARNEWECK FAMILIE GESKIEDENISARGIEF

BYLAAG C1

JC Marneweck se Verhoor voor die Raad van Justitie

Leesbare Afrikaanse Weergawe

Kaap de Goede Hoop, Junie–Julie 1794

Agtergrond

Op 16 Junie 1794 het die Raad van Justitie aan die Kaap de Goede Hoop in gewone sitting byeengekom om lopende sake af te handel. Die President van die Raad, Oloff Godlieb de Wet, het aan die Raadslede meegedeel dat Coenraad Marneweck die Jonge – 'n dragonder (ruiter-soldaat) wie se loon gestaak is – dié selfde middag onaangekondig by hom tuis verskyn het.

Marneweck was betrokke by 'n siviele saak teen 'n medeburger, Hermanus Keyter, wat op 5 Junie gediens het. Die saak is ter beslegting in die hande van kommissaris gestel en was dus nog nie afgehandel nie.

Die Belediging by die President se Huis

Marneweck het sonder enige voorafgaande afspraak of formele inleiding by die President se huis opgedaag. In 'n toestand van opgewondenheid het hy die President direk aangespreek met die woorde:

"Hoe kan jy dit voor God Almagtig verantwoord dat jy my prokureur verbied het om te spreek, terwyl jy aan die prokureur van my teenstander volkome vryheid gegee het?"

Die President was volkome onskuldig aan enige bemoeienis met die sake van Marneweck se prokureur en was in die hoogste mate verontwaardig oor hierdie ongegronde aanklag. Na 'n oomblik van oorweging het hy Marneweck geantwoord dat hy 'n buitengewone vergadering sou belê, en dat Marneweck dan sy vraag formeel voor die volle Raad kon stel. Marneweck het daarna vertrek.

Vorbereiding vir die Formele Verhoor

Die President het vervolgens opdrag gegee dat beide Coenraad Marneweck die Jonge én sy prokureur, Jacobus van Leuwen, voor die Raadsvergadering gedaag word. Die doel was tweeledig:

- Om Marneweck te vra watter redes hom tot sy ongeoorloofde stap beweeg het, en om hom sy verkeerde optrede onder die aandag te bring.
- Om Van Leuwen te ondervra of hy nog iets namens sy kliënt kon aanbied tot verdediging van die saak.

Die President het verder aan die Raad verduidelik dat, hoewel Marneweck se vraag moontlik uit onkunde en onwillewendheid gespruit het – wat hy graag kon vergeef – hy as President en regter die gebeure nietemin formeel aan die Raad moes bekend maak, aangesien die aanklag teen hom in sy amptelike hoedanigheid gerig was.

Die Verhoor voor die Raad

Marneweck herhaal die belediging

Tydens die Raadsvergadering is Marneweck versoek om die vraag wat hy op 5 Junie by die President se huis gestel het, te herhaal. Sonder die minste huiwering het hy gesê:

"Ek het aan die Agbare Heer President gesê: Hoe kan jy dit voor God Almagtig verantwoord dat jy 'n ander laat pleit, terwyl jou advokaat met die hand gewink het om te swyg?"

Van Leuwen se verklaring

Die prokureur Van Leuwen is gevra of hy nog iets namens sy kliënt kon aanvoer tot verdediging van die saak. Hy het bevestig dat hy niks meer te sê gehad het nie en dat hy alles wat hy wou aanbied, reeds gedoen het.

Die Raad konfronteer Marneweck

Die Raad het Marneweck gewys op hoe hy sigself verkeerd gedra het deur sonder toestemming 'n derglike stap te neem, en het hom gevra of iemand hom daartoe aangehits het. Marneweck het geantwoord dat hy op niemand se aanrading gehandel het nie, maar uit eie beweging na die President gegaan het. Hy het bygevoeg:

"Die Agbare Heer het my advokaat met die hand gewink; die Agbare Heer het hom die mond toegehou."

Nadat Van Leuwen se verklaring aan Marneweck voorgelê is – waaruit duidelik blyk dat sy prokureur niks meer te sê gehad het nie – het die Raad Marneweck gevra of hy bereid was om te erken dat hy verkeerd gedoen het. Sy antwoord was bot en onbeskof:

"Nee, dit doen ek nie."

Die Raad se Bevinding

Na Marneweck en Van Leuwen die saal verlaat het, het die Raad die saak ernstig oorweeg. Die Raadslede het bevind dat Marneweck se gedrag in die hoogste mate onbetaamlik en beledigend was – nie net teenoor die President persoonlik nie, maar teenoor die Raad as geheel.

Die Raad het ook beslis dat die President se gebaar met sy hand – waarop Marneweck so sterk steun as bewys van bemoeienis – geensins 'n poging was om die verdediging te stuit nie. Inteendeel, die gebaar was juis bedoel om Marneweck geleentheid te gee om sy saak te stel, want hy was op dié oomblik deur sy eie prokureur onderbreek. Bowendien het Van Leuwen na Marneweck se stilsweye nog verdere argumente aangebied.

Die Raad het verder bevind dat dit Marneweck se plig was as litigant om enige bykomende argumente op 'n ordentlike wyse voor te lê aan die Raadslede in wie se hande die saak was – nie om die President by sy huis tuis te gaan beledig nie.

Die Vonnis: Amende Honorable

Aangesien die waarheid van die gebeure en Marneweck se skuld buite enige twyfel was, het die Raad ex officio (ambtshalwe) besluit om 'n gepaste en voorbeeldige straf op te lê. Die President het eers aangedui dat hy van mening was dat Marneweck eerder uit blinde dwaasheid as uit opset gehandel het, en dat hy tevrede sou gewees het as Marneweck eenvoudig sou erken het dat hy verkeerd gedoen het.

Die ander Raadslede het egter na volledige oorweging die volgende vonnis geveld:

Coenraad Marneweck die Jonge word, namens die Hoogmoënde Here State-Generaal van die Verenigde Nederlande, veroordeel om in die volle Raad, met oop deure, onder die klokgelui, op sy kaal knieë God en die Justisie om vergifnis te bid, en te verklaar dat die uitdrukkings wat hy teenoor die President gebruik en in die hof herhaal het, hom van harte leed is. By weiering: onmiddellike siviele gevangenskap totdat aan die vonnis voldoen word, plus betaling van alle hofskoste.

Marneweck Verwerp die Vonnis

Toe die vonnis aan Marneweck uitgespreek is, het hy dit op 'n uiters verwaande en oneerbiedige toon verwerp. Hy het verklaar dat hy nie aan die vonnis sou voldoen nie en dat hy nie in gevangenskap wou gaan nie. Hy het geprotesteer en aangekondig dat hy die besluit sou betwis.

Ingevolge die laaste deel van die vonnis is hy onmiddellik in siviele gevangenskap geplaas. Terwyl dit alles gebeur het – voor, tydens en na die uitspraak – het Marneweck aanhou glimlag en deur sy hele houding die duidelikste veragting vir die gesag van die Justisie getoon.

Die Vrou se Versoeke

Op 27 Junie het die President aan die Raad meegedeel dat Marneweck se vrou by hom aansoek gedoen het om 'n versoekskrif namens haar man in te dien. Die President het dit toegelaat, maar aangedui dat hy hom van alle regterlike beraadslagings oor die saak sou onttrek – aangesien die straf gegrond was op Marneweck se gedrag in die hof waar die President as regter gesit het, en nie op enige persoonlike belediging nie.

Die vrou het 'n versoekskrif ingedien (Bylaag no. 3) waarin sy, terwyl sy Marneweck se belediging ten volle erken, versoek dat:

- Sy man se onbesonnenheid en onversigtigheid genadiglik vergewe word.
- Hy toegelaat word om die amende honorable met geslote deure te verrig.
- Sonder klokgelui.
- Sonder om op sy knieë te kniel.

Die Raad het die versoek geweier. Die Raad het beklemtoon dat die belediging nie teen die Raadslede as persone gerig was nie, maar teen die Justisie self – en dat hulle kragtens hul eed en plig verplig is om by die vonnis te bly.

Op 3 Julie het die vrou 'n soortgelyke versoek mondelings voor die Raad gedoen. Ook dié versoek is geweier.

Voortgesette Gevangenskap en Aanbeveling

Marneweck het in gevangenskap gebly sonder om enige gewilligheid te toon om aan die vonnis te voldoen. Intussen het die Raad ernstig beraadslaag oor hoe om die gesag van die Justisie te handhaaf – want dergelike grove beledigings moes voorbeeldig bestraf word, enersyds om andere af te skrik, andersyds om die rus en veiligheid van die kolonie nie in gedrang te bring nie.

Die Raad het besluit om die hele saak onder die aandag van Sy Weledelgestrenge Groot Agbare (die Goewerneur-Generaal) te bring, met die ernstige versoek dat gepaste maatreëls teen Marneweck getref word. Die Raad het hom uitdruklik bestempel as 'n skadelike en verderflike persoon vir die kolonie – iemand wat, sonder om die volle regte van 'n burger te geniet, slegs op

vergunning (precario) hier verbly, en nogtans die vermetelheid het om die Justisie openlik en doelbewus te verag.

Onderteken deur: O.G. de Wet, Joh. Smuts, W.S. van Ryneveld, R.J. v.d. Riet, G.H. Meyer, G. Matthiessen jr., J.P. Baumgardt, Am. Flick, C. Creuywagen, H.A. Truter, H.P. Warnecke